

บทที่ 3

ปัจจัยที่จำเป็น ต่อการพัฒนาหลักสูตร

ปัจจัยพื้นฐาน
ด้านปรัชญาการศึกษา

1.ปรัชญาสาขาสาธิตนิยม (Essentialism)

“ปรัชญาที่ยึดเนื้อหา (Subject Matter) เป็นหลักสำคัญของการศึกษา และเนื้อหาที่สำคัญ (Essential Subject Matter) นั้นต้องเน้นเนื้อหาที่ได้มาจากมรดกวัฒนธรรม”

1.1 หลักการที่สำคัญ

- การเรียนรู้ คือ การทำงานหนักและประยุกต์ไปใช้ได้ (Hard Work and Application)
- ความริเริ่มทางการศึกษาอยู่ที่ครูมากกว่าผู้เรียน
- มีหลักสูตรการเรียนการสอนแน่นอนล่วงหน้า
- โรงเรียนควรยึดหลักอบรมจิตใจให้มีระเบียบวินัย

1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา

- ให้การศึกษาในสิ่งที่เป็นเนื้อหาสาระ (Essential Subject Matter)
- ให้การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องของความเชื่อ ศาสนา คติ ฯลฯ
- อนุรักษ์รักษาสิ่งต่างๆในอดีตไว้

1.3 เนื้อหาวิชา

1.4 การจัดการเรียนการสอน

2.ปรัชญาสาขานิรันดรนิยม (Perennialism)

“ปรัชญาในแนวนี้นี้เชื่อว่าการศึกษาควรจะได้สอนสิ่งซึ่งเป็นนิรันดรไม่เปลี่ยนแปลง
มีคุณค่าไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด”

2.1 หลักการที่สำคัญ

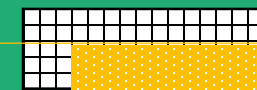
- แม้ว่าในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป แต่ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมจะเหมือนกัน
- ความมีเหตุผล เป็นลักษณะสูงสุดของมนุษย์
- หน้าที่ของการศึกษานั้นคือการแสวงหา
- การศึกษามีใช้การเลียนแบบอย่างของชีวิต
- ผู้เรียนควรได้เรียนรู้วิชาพื้นฐานบางวิชา
- ผู้เรียนควรได้ศึกษางานนิพนธ์ที่สำคัญ

2.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา

- มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและทำความเข้าใจกับตนเองมากที่สุด
- มุ่งพัฒนาสติปัญญาและเหตุผลในตัวมนุษย์ให้ดีขึ้น
- รำรงรักษาสิ่งต่างๆในอดีตรไว้

2.3 เนื้อหาวิชา - แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ศิลปะ ภาษา และ ศิลปะทางคำนวณ

2.4 การจัดการเรียนการสอน - เน้นเหตุผลและสติปัญญาเป็นหลักสำคัญ

3.ปรัชญาสาขาพิพัฒนนิยม (Progressivism)

“ปรัชญานี้เน้นความมีอิสระเสรีของมนุษย์ การศึกษาจะต้องเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจและตระหนักในคุณค่าของตัวเอง”

3.1 หลักการที่สำคัญ

- การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิต
- การเรียนควรจะเรียนในสิ่งที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสนใจของผู้เรียน
- การเรียนโดยวิธีแก้ปัญหา ย่อมจะมีความสำคัญกว่าการเรียนด้วยวิธีการท่องจำ
- บทบาทของครูนั้นไม่ใช่เป็นผู้บงการหรือออกคำสั่ง แต่จะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ
- โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือ ไม่ใช่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขัน
- วิถีทางแบบประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์กับแนวทางความคิด

3.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา – มุ่งเน้นการให้การศึกษาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ สติปัญญา

3.3 เนื้อหาวิชา – ควรจะเป็นประโยชน์สัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และสภาพสังคมของผู้เรียน

3.4 การจัดการเรียนการสอน – เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered approach) และเป็นการเรียนโดยปฏิบัติ (Learning by doing) หรือวิธีแก้ปัญหา (Problem Solving)

4.ปรัชญาสาขาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

“ปรัชญานี้พัฒนามาจากปรัชญาพิพัฒนนิยม แต่เน้นการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมใหม่”

4.1 หลักการที่สำคัญ

- การศึกษาจะต้องรับภาระที่จะสร้างสรรค์ระบบทางสังคมใหม่ขึ้นมา
- สังคมใหม่ต้องเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
- ผู้เรียน โรงเรียน และการศึกษาย่อมจะเป็นไปตามหลักของสังคมและวัฒนธรรม
- ครูจะต้องหาทางให้ผู้เรียนมองเห็นความถูกต้องและความจำเป็นที่จะสร้างสังคมใหม่
- ด้านการเรียนการสอน เน้นที่จุดหมายปลายทางของการศึกษาและสิ่งที่จะเรียนเป็นสำคัญ

4.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา

- การศึกษาจะต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่
- การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาสังคมโดยตรง
- การศึกษามุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่
- ระเบียบใหม่ที่สร้างขึ้นจะต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
- การศึกษาจะต้องให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่ไปกับตนเอง

4.3 เนื้อหาวิชา - จะเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของสังคมเป็นส่วนใหญ่

4.4 การจัดการเรียนการสอน - มีลักษณะคล้ายกับปรัชญาพิพัฒนนิยม กล่าวคือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

5.ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

“ปรัชญานี้เน้นความเป็นอิสระของบุคคล และเน้นให้บุคคลได้รับผิดชอบตนเอง”

- 5.1 หลักการที่สำคัญ - ปรัชญานี้มีความเชื่อมั่นว่าธรรมชาติของคนและสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว
- 5.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา - มุ่งเน้นให้มีอิสระ เสรีภาพ ในตัวของผู้เรียนให้มากที่สุด
- 5.3 เนื้อหาวิชา - เน้นไปตามความสนใจของผู้เรียน
- 5.4 การจัดการเรียนการสอน - จัดตามความสนใจของผู้เรียน

ปัจจัยพื้นฐานด้านสังคม วัฒนธรรม
เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง

การศึกษามีบทบาทสำคัญ 2 ประการ คือ

- ทำหน้าที่อนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมไปสู่ชนรุ่นหลัง
- ทำหน้าที่ช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ

ความสัมพันธ์ของหลักสูตร กับสังคม จริยธรรม และวัฒนธรรม (บุญมี เณรยอด 2536: 31-34)

- หลักสูตรต้องตอบสนองความต้องการและความเป็นจริงของสังคม
- หลักสูตรจะต้องเน้นในเรื่องของความรักชาติ รักประชาชน
- หลักสูตรจะต้องแก้ปัญหาให้กับสังคมไม่ใช่สร้างปัญหาให้กับสังคม
- หลักสูตรจะต้องปรับปรุงแต่งสังคม
- หลักสูตรจะต้องสร้างความสำนึกในเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- หลักสูตรจะต้องชี้้นำในการเปลี่ยนแปลงประเพณีและค่านิยม
- หลักสูตรจะต้องถ่ายทอดวัฒนธรรม
- หลักสูตรจะต้องปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์และยุติธรรมในสังคม
- หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องผลประโยชน์ในสังคม

ข้อมูลที่จำเป็นต้องนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร (สัจจ อุทรานันท์ 2532: 77-93)

- ระบบสังคม วัฒนธรรม และค่านิยม
- ระบบการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ
- การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและครอบครัว
- สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของสังคม

ปัจจัยพื้นฐานด้านจิตวิทยา

ในการพัฒนาหลักสูตร นักพัฒนาหลักสูตรควรนำแนวปฏิบัติตามหลักจิตวิทยาไปใช้ ดังนี้

- ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ต้องกำหนดขอบเขตให้กว้างขวางในระยะต้น
- ต้องกำหนดวิชาต่างๆไว้อย่างมีระเบียบ
- ต้องคำนึงถึงผลที่ผู้เรียนได้รับ
- ต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องของประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนทุกระยะ
- ต้องคำนึงอัตราความเร็วของความเจริญเติบโตและพัฒนาการในวัยต่างๆ
- ต้องคำนึงถึงความจริงที่ว่า ในวันหนึ่งๆ ของผู้เรียนนั้น พัฒนาการย่อมแสดงออกเด่นชัดเป็นอย่างๆเสมอ
- ต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางเพศของผู้เรียน
- ต้องคำนึงถึงการปรุงแต่งบุคลิกภาพของผู้เรียน
- ต้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียน
- ควรเน้นในแง่ของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้กระทำสิ่งต่างๆ
- ควรมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

ปัจจัยพื้นฐาน
ด้านพัฒนาการของผู้เรียน

ปัจจัยพื้นฐานด้านพัฒนาการของผู้เรียน

การพัฒนาหลักสูตรมีความจำเป็นจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน
ทั้งในด้านวุฒิภาวะทางร่างกาย ทางสังคม และทางจิตใจ

พัฒนาของผู้เรียนที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร (สัจด อุทรานันท์ 2532: 94-128)

1.งานพัฒนาการของมนุษย์ (Developmental Tasks)

2.ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

 ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (อายุ 0-2 ปี)

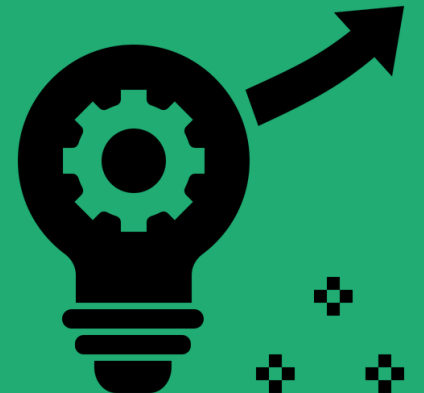
 ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนปฏิบัติการ (อายุ 2-7)

 ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม (อายุ 7-11 ปี)

 ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการปกติ (อายุ 11-15 ปี)

3.ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner' Cognitive Development)

- การเรียนด้วยการกระทำ (Doing)
- การเรียนรู้ด้วยการมองดู (Seeing)
- การเรียนรู้ด้วยการใช้สื่อความหมายทางสัญลักษณ์ (Symbolic Means)

ปัจจัยพื้นฐานด้านความต้องการ
และความสนใจของผู้เรียน

นักพัฒนาหลักสูตรจริง จำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนที่ชัดเจน ได้แก่

- **สภาพแวดล้อมของผู้เรียน** ซึ่งในที่นี้หมายถึงสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ผู้เรียน ตั้งแต่สภาพของครอบครัว กลุ่มเพื่อน ระดับของการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นต้นความมุ่งหมายของการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียนควรสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเหล่านี้ และควรช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนได้
- **ความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียน** ซึ่งจะแสดงถึงความต้องการทางการศึกษาในอนาคตของผู้เรียน

ปัจจัยพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี

ปัจจัยพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

“ปัจจัยพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษาต้องคำนึงถึงการพัฒนาหลักสูตรให้คนของประเทศมีความรู้และความสามารถที่เท่ากัน และรองรับพัฒนาการของเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมีการพัฒนาการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นฐานในการเรียนรู้เทคโนโลยี”

